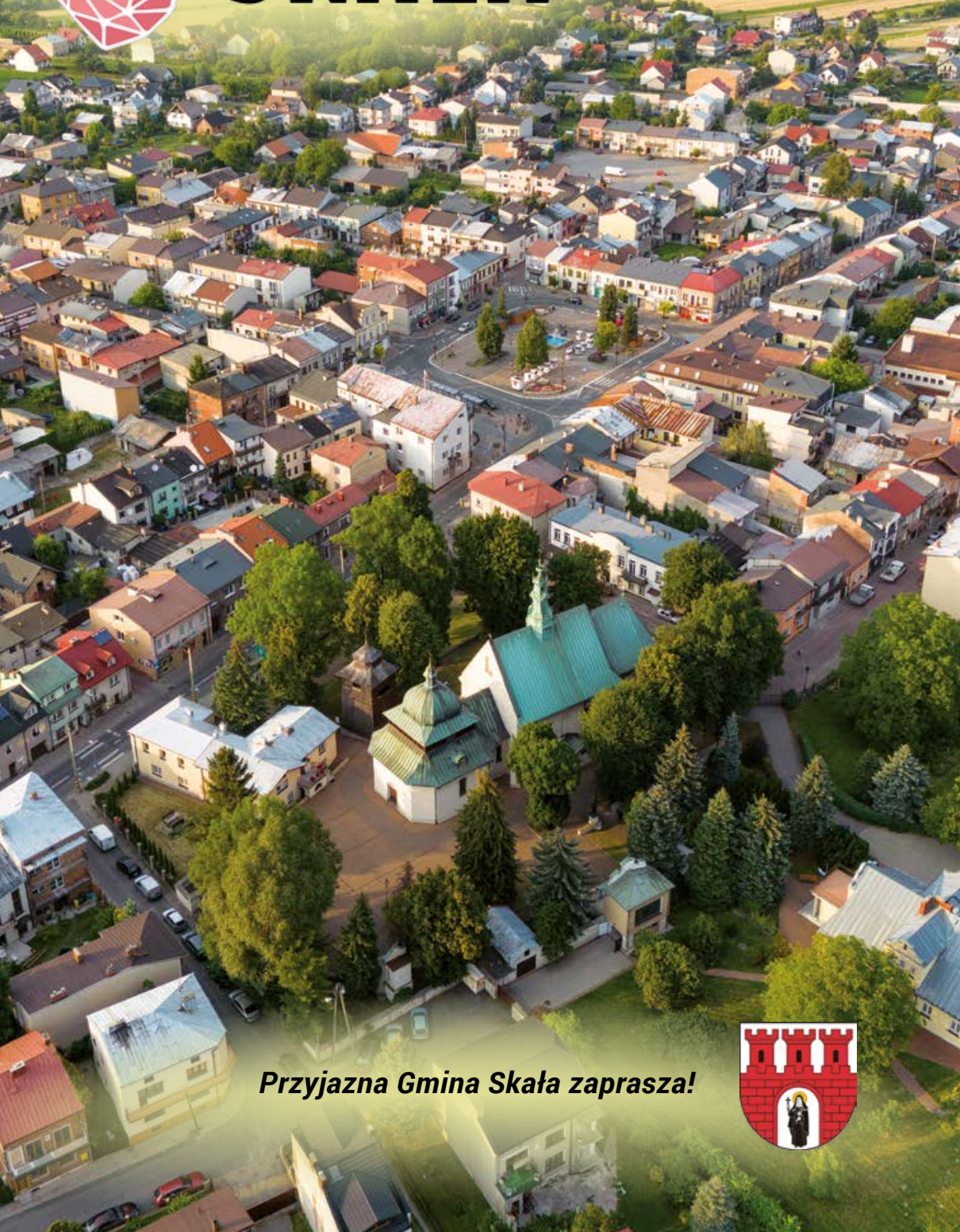

Miasto i Gmina **SKAŁA**

Przyjazna Gmina Skala zaprasza!

STOWARZYSZENIE WINIARZY JURY KRAKOWSKIEJ

**Zapraszamy do Gminy
Skała na dobre wina.**

Marcin Niemiec,
Prezes Zarządu

LISTA WINNIC BĘDĄCYCH CZŁONKAMI STOWARZYSZENIA WINIARZY JURY KRAKOWSKIEJ

- 1. WINNICA AMONIT,**
Cianowice, Aleja Parkowa 41,
tel. 508 330 014, www.winnicaamonit.pl
- 2. WINNICA CUDĄ WIANKI,**
Smardzowice, ul. Widokowa 4,
tel. 603 090 86, www.winnicacudawianki.pl
- 3. WINNICA EUFORIA,**
Grębyńce, ul. Mogiełki 8,
tel. 505 315 629,
www.facebook.com/winnicaeuforia
- 4. WINNICA GOJA,**
Burów 98 / winnica w Smardzowicach,
tel. 501 210 397, www.winnicagoja.pl
- 5. WINNICA JADWIGA,**
Skała, tel. 698 699 718
- 6. WINNICA KRESY,**
Stoki - Kresy 35, tel. 602 611 761,
www.winnicakresy.com
- 7. WINNICA NAD DOBRĄ WODĄ,**
Garlica Duchowna 56, tel.: 609 646 122
- 8. WINNICA NAD PRĄDNIKIEM,**
Prądnik Korzkiewski, ul. Ojcowska 74,
tel. 606 404 704, www.agro-mlyn.pl
- 9. WINNICA PRZYBYSŁAWICE,**
Przybysławice, ul. Zamkowa 28,
tel. 502 450 092, www.winnicaprzybyslawice.pl

- 10. WINNICA SŁOŃCE I WIATR,**
Świnczów 69, tel. 882 729 486, www.sloncewiatr.pl
- 11. WINNICA ŚWIĘTEGO JANA,**
Maszyce 55a, tel. 602 271 945,
www.winnicaswjana.pl
- 12. WINNICA WESOŁA,**
Wielmoża, ul. Wesoła 1, tel. 506 519 639,
www.winnicawesola.pl
- 13. WINNICA ZAGARDLE,**
Szczodrkowice 235, tel. 696 065 921,
www.winniczagardle.pl
- 14. WINNICA ZAMŁYNIE,**
Michałowice, ul. Spokojna 10, tel. 508 390 820
- 15. WINNICA NOVI – PAŁAC CIANOWICE,**
Cianowice, ul. Szkolna 38, tel. 500 050 224,
www.winnicanovi.pl
- 16. WINNICA PAŁAC MINOGA,**
Minoga 118, tel. 695 295 111,
www.minogapalac.pl
- 17. WINNICA ŻERKOWICE,**
Żerkowice, ul. Karola Wojtyły 88,
tel. 501 285 651, www.winniczazerkowice.pl
- 18. WINNICA HUSARZ,** Golcza 22, tel. 502 579 503
- 19. WINNICA RAJSKA,**
Myszków, ul. Szczygła 8a, tel. 518 057 417,
www.winnicarajska.com

Zdjęcia wewnątrz folderu: Wikimedia Commons, Envato, Cyfrowe Archiwum Skały, Polona, Narodowe Archiwum Cyfrowe wykorzystane na mocy domeny publicznej, licencji Creative Commons oraz innych licencji

Foto: Wikimedia Commons – Aneta Pawska, „Brama Krakowska”, CC 3.0; Rafał Kożubek „Sala Rycerska w Jaskini Łokietka”, CC 4.0, Kraków – moje miasto, „Kaplica Na Wodzie”, CC 3.0 / <https://creativecommons.org/licenses/by/3.0/pl/> / <https://creativecommons.org/licenses/by/4.0/deed.pl>

Szanowni Państwo!

Gmina Skała jest malowniczo położona na północ od Krakowa u początków Jury Krakowsko-Częstochowskiej. Na naszym terenie znajduje się znacząca większość Ojcowskiego Parku Narodowego – najmniejszego ze wszystkich polskich parków. Gmina przyciąga swoimi walorami rolniczymi i turystycznymi, a także kulturalnymi i kulinarnymi. Na naszym terenie znajduje się już kilkanaście winnic, a co roku powstają nowe – pyszne wina, zarówno wytrawne jak i słodkie, to nasz znak rozpoznawczy!

Gmina Skała przyciąga także kulturalnymi wydarzeniami – muzyka to drugi nasz symbol. W kalendarzu wydarzeń gminnych znajduje się wiele spotkań o charakterze kulturalnym-muzycznym – Dni Gminy Skała, Międzynarodowy Festiwal Orkiestr Wojskowych i Dętych, Skała Rock Festival, Muzyczne Majówki w Ojcowie, Festiwal Muzyki Chopinowskiej w Ojcowie, Przegląd pieśni patriotycznej. Na terenie naszej gminy działa Reprezentacyjna Orkiestra Cianowic reprezentująca nas na wielu wydarzeniach muzycznych, chór oraz zespoły wokalne, choć mamy także zespoły rockowe i muzyki rozrywkowej.

Serdecznie zapraszam do odwiedzenia naszej małej, ale urokliwej okolicy. Z pewnością znajdziecie tutaj miejsce do odpoczynku, podczas którego będziecie mogli delektować się specjałami lokalnej kuchni – gorąco polecam Wam spróbować łojoka skałskiego – oraz wyrobami naszych rzemieślników.

Do zobaczenia w Przyjaznej Gminie Skała!

Krzysztof Wójtowicz

Burmistrz Miasta i Gminy Skała

Historia

Skała genezy swojego powstania, czyli początków w roli miejskiej osady, szukać musi w XIII wieku. Jej położenie i wynikające z tego konsekwencje wiązały ją ściśle z Małopolską, której głównym ośrodkiem był Kraków.

Zasiedlenie ówczesnych tutejszych terenów należy wiązać z systematycznym i coraz częstszym karczowaniem terenów leśnych, które rosły w tym rejonie od prawieków. W schyłkowym okresie średniowiecza położenie Skały miało istotny charakter strategiczny w militarnych planach obronnych władców naszego kraju, co wiązało się ze wzniesieniem w okolicy kilku zamków odpowiedzialnych za stanie na straży ważnych szlaków komunikacyjnych i samej stolicy. Stąd podziwiać możemy zachowane do dnia dzisiejszego ruiny w Ojcowie, Grodzisku, czy Pieskowej Skale.

Pierwsze informacje o mieście Skała sięgają właśnie wieku XIII. Wiemy o nim dzięki walkom

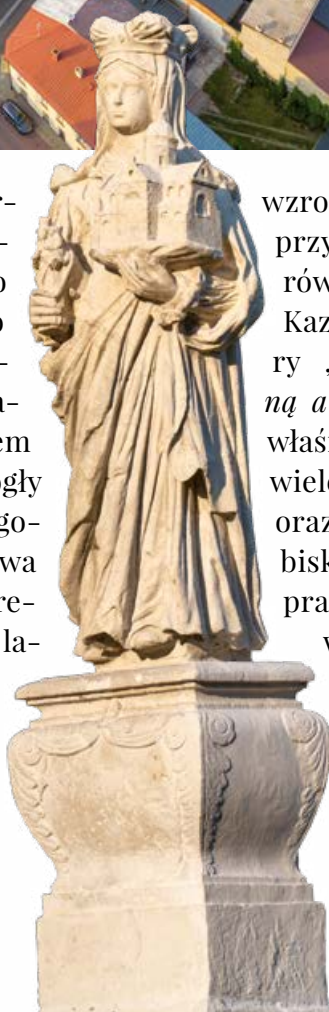
o krakowski tron pomiędzy dwoma książętami – śląskim Henrykiem Brodatym i Konradem Mazowieckim.

Pierwszy z nich rozpoczął w tym regionie budowę zamku, który pomóc miał mu w walce o ziemię krakowską. Dwa niezależne źródła są ze sobą sprzeczne i sugerują różne lokalizacje – Przeginię lub właśnie Skałę. Jednak wątpliwości rozwiewa prawdopodobnie Jan Długosz, który opisywał, że ów warownię książę zbudował w 1228 roku na wniesieniu nad rzeką Prądnik. Przeginia, znacznie oddalona od koryta tej rzeki wydaje się więc automatycznie wykluczać z tej dyskusji. W grę wchodzić w tej sytuacji mogą wzgórza Pieskowej Skały oraz będącego w pobliżu Grodziska, gdzie niewiele ponad 200 lat później zauważyć można było ślady gródka. Takie przypuszczenia potwierdzał także w wydanej w 1975 roku książce o Henryku Brodatym Benedykt Zientara.

Biorąc pod uwagę niniejsze dane, należy stwierdzić, że założenie i lokacja miasta Skała była jednym z najwcześniejszych ruchów tego typu, jakich dokonano na terenie województwa krakowskiego.

Z punktu widzenia obserwacji procesu osadniczego, to właśnie to miasto zalicza się do pierwszego okresu osadnictwa, który potwierdzają zachowane źródła. Fundamentem takiego stanu rzeczy mogły być inicjatywy prawno-gospodarcze księcia Bolesława Wstydliviego, który w okresie swojego panowania w latach 1243-1279, pomimo politycznych klęsk i wielu walk o krakowski tron oraz tatarskich najazdów doprowadził do mocnego

wzrostu gospodarczego, co przyniosło mu później porównania do samego króla Kazimierza Wielkiego, który *„zastał Polskę drewnianą a zostawił murowaną”*. To właśnie Wstydlivy osadzał wiele miast i wsi książęcych oraz prywatnych (głównie biskupich i klasztornych) na prawie niemieckim, stąd też wziąć mogły się narodziny Skały.

Dziś dzień targowy jest dla mieszkańców Skały bardzo ważnym dniem. Warto

zaznaczyć, że tak było od jej samego powstania. Większość miast zakładanych w czasach panowania Bolesława Wstydliviego otrzymywało zezwolenia na powstanie targów. Dla nowo powstałych tworów było to bardzo ważne działanie – targ może bowiem istnieć bez organizacji miejskiej. Z kolei miasto bez owego targu nie było miastem w ujęciu prawnym. Takie

pozwolenie wzmacniało zatem jego pozycję. W Skałe targi odbywały się na rynku, gdzie znaleźć można było sklepy z płótnem i sukniem, stragany żywnościowe, czy kramy szewskie. Prócz miejscowych kupców lokalizacja targu umożliwiała rozkładanie swoich stoisk w Skałe podróżnym handlowcom. Gwarantował im to dyplom lokacyjny, zezwalający kupcom z sąsiednich

księstw na swobodny handel pod warunkiem uiszczenia odpowiednich cel. Oznacza to zatem, że w Skale działała także właściwa komora celna.

XVII wiek nie był dla Skali wiekiem spokojnym. W roku 1611 miasto walczyło z dużym pożarem a później – w czasach wojen i zniszczeń podczas walki ze Szwedami – mieszkańcy nawiedzały kolejne pożogi i klęski żywiołowe. Dwa wieki później nastąpiło kolejne załamanie. Dla Skali zawsze ważny był handel. W wyniku wybuchu powstania listopadowego i zamknięcia granicy z Krakowem w roku 1831, Skala została miastem przygranicznym co wpędziło ją w kłopoty ekonomiczne, które i tak od lat cyklicznie ją trapiły. Dodatkowe zniesienie komór celnych w Cianowicach i Krasieńcu doprowadziło do upadku miasta, bowiem nikt nie korzystał z dawnych szlaków transportowych.

W pierwszej połowie XX wieku, mimo I wojny światowej, Skala zaczęła mocno się rozwijać. Mimo

ubogich zasobów władze miasta poświęcały wiele uwagi konserwacjom dróg i traktów pieszych, a w 1948 roku zaprojektowana zostaje droga powiatowa Skala-Cianowice-Kraków. Rok wcześniej zakończony zostaje proces elektryfikacji miasta. W okresie PRL przebudowany zostaje rynek, powstaje nowy wodociąg.

O Skale można by opowiadać długo i na pewno zajęłoby to więcej miejsca niż mamy do dyspozycji, dlatego przejdźmy do konkretów. W 2022 roku obchodzimy 755-lecie lokacji miasta Skala. Ta piękna, długa, burzliwa i bogata historia to coś, co warto przypominać, o czym należy edukować i poszerzać wiedzę. Niniejszy magazyn, wydany dzięki wsparciu Gminy Skala ma za zadanie pokazać, że to region wyjątkowy, w którym warto mieszkać i który warto odwiedzać. Zapraszamy, Drogi Czytelniku, na tę niezwykłą podróż.

SOŁECTWA GMINY SKAŁA:

SKAŁA 1146 HA 3680	OJCÓW 963 HA 170	MINOGA 795 HA 417
CIANOWICE 785 HA 1453	GOLYSZYN 462 HA 269	RZEPLIN 449 HA 525
SOBIESEKI 449 HA 393	SMARDZOWICE 425 HA 651	SZCZODRKOVICE 425 HA 703
NOWA WIEŚ 284 HA 283	PRZYBYSŁAWICE 253 HA 275	ZAMLYNIE 238 HA 158
MASZYCE 234 HA 417	BARBARKA 192 HA 226	NIEBYŁA-ŚWIŃCZÓW 133 HA 295
STOKI 127 HA 111	POREBA LASKOWSKA 98 HA 169	

Ojcowski Park Narodowy

W XIX wieku przyroda w regionie dzisiejszego Ojcowskiego Parku Narodowego nie miała lekko. Masowe wycinki drzew, rozkopywanie jaskiń i uszkodzenia skalnych nacieków sprawiły, że trzeba było zacząć działać nad ochroną fauny i flory. Walory tego miejsca przyciągały coraz liczniejszych turystów, stąd zaczęto poważniej myśleć o próbach ratowania unikatowego charakteru okolicy.

Jan Zawisza – człowiek o zacięciu archeologicznym – zaczął wykup tutejszym ziem z rąk prywatnych kupców. Przyświecał mu jeden cel – zachowanie dziedzictwa Doliny Prądnika i jej bliskich okolic. Misję tę kontynuował Jan Krasiński a założona za sprawą Adolfa Dygasińskiego spółka akcyjna doprowadziła do nabycia zamku w Pieskowej Skale, w którym pod koniec XIX wieku zorganizowano regionalne muzeum.

Projekt utworzenia tutaj Parku Narodowego pojawił się w dwudziestoleciu międzywojennym – dokładnie w roku 1924,

gdy stosowne dokumenty przygotowywał profesor Władysław Szafer, polski botanik i pracownik Uniwersytetu Jagiellońskiego. Jego plany zrealizowano wiele lat później, w 1956 roku, gdy powołano do życia szósty park narodowy w Polsce – Ojcowski Park Narodowy.

WŁADYSŁAW SZAFER

– (ur. 23 lipca 1886 w Sosnowcu, zmarł 16 listopada 1970 w Krakowie) – polski botanik, profesor Uniwersytetu Jagiellońskiego (w latach 1936–1938 jego rektor), dyrektor krakowskiego Ogrodu Botanicznego, wieloletni dyrektor Instytutu Botaniki UJ. Był jednym ze światowych pionierów ochrony przyrody. Z jego inicjatywy lub przy czynnym wsparciu powstały – prócz Ojcowskiego – takie parki narodowe, jak Pieniński PN, Białowieski PN, Świętokrzyski PN, Babiogórski PN i Tatrzański PN.

fot. © Wikimedia Commons

Ojcowski Park Narodowy to ponad 2000 hektarów bogatej flory i fauny, chronionej także otuliną, która rozciąga się na obszar pięciu gmin, w tym naszą. Ochroną ścisłą objęte zostały głównie najcenniejsze obszary leśne, w tym buczyna karpacka zajmująca 12% powierzchni parku. Największą powierzchnię Ojcowskiego Parku Narodowego zajmują leśne ekosystemy (ponad 70%), a ochrona krajobrazowa obejmuje głównie znajdujące się w pobliżu grunty leżące w rękach prywatnych.

Roślinność w OPN to głównie gatunki środkowoeuropejskie, jednak znaleźć można tutaj także faunę typową dla północnej części

kontynentu, jak i gatunki azjatyckie. Charakteryzując faunę w tym miejscu należy wspomnieć o pospolitych składnikach tworzących runo lasów liściastych i wchodzących w skład typowych zbiorowisk leśnych buku, grabu i dębu szypułkowego. W segmencie ok. 50 gatunków górskich spotkać można na trasie jodłę, grab, żywiec gruczołowaty, czy tojadę – smukły i mołdawski. Jeśli chcielibyśmy obejrzeć gatunki rzadkie, trzeba by udać się do Doliny Zachwytu, gdzie występuje chaber miękkołosy lub na północnowschodnie stoki Chełmowej Góry i na skały Czyżówki, gdzie rośnie ciepłolubny gatunek rzadkiej paproci – jęczyznik zwyczajny.

JAK DOJECHAĆ

linia nr LR0 – linia rekreacyjna kursująca po trasie: „**Os. Podwawelskie**” – ul. Konopnickiej, al. Krasińskiego, al. Mickiewicza, ul. Czarnowiejska, ul. Nawojki, ul. Armii Krajowej, ul. Jasnogórska, Szyce, Biały Kościół, Czajowice, Sąspów, Ojców – „**Ojców Zamek**”

Linia kursuje w soboty i dni świąteczne w godz. ok. 8.00–19.00 co 35 minut i obsługuje tylko wybrane przystanki (szczegóły znajdziesz na stronie krakowskiego MPK)

Dodatkowe kursy linii nr LR0 są uruchamiane w zależności od prognozy pogody. W każdy czwartek jest publikowany komunikat informujący o funkcjonowaniu linii w nadchodzący weekend.

Bilety okresowe obowiązujące w strefie biletowej I lub II (z wyłączeniem biletów wykupionych na jedną linię) zachowują ważność na całej trasie linii nr LR0. W przypadku biletów do kasowania obowiązują zwykłe przepisy taryfowe.

DOJAZD SAMOCHODEM

Podróż do Ojcowa możliwa jest na wiele sposobów. Ruch przekierowany jest tutaj z głównej drogi krajowej nr 7 – od strony Warszawy lub drogi krajowej nr 94 – od strony Krakowa i Katowic oraz znakowanymi szlakami pieszymi. Sieć szlaków liczy 37 km; umożliwiają one dojście do takich obiektów jak obydwie jaskinie – Łokietka i Ciemna, zamek w Pieskowej Skale, pozostałości zamku w Ojcowie, czy stała wystawa przyrodnicza OPN. Obiekty te są dostępne do zwiedzania zwykle w godzinach od godzin porannych do wczesnopopołudniowych, zwykle w sezonie wzmożonego zainteresowania turystycznego.

Z kolei liczbę gatunków zwierząt występujących w OPN szacuje się na 11 tysięcy, z których opisać udało się ponad połowę. Charakterystyczne dla Ojcowskiego Parku Narodowego są grupy nietoperzy, których występuje tutaj aż 17 gatunków, przy 25 obecnych w całym kraju. Najczęściej występującymi w tym rejonie są nocek duży i podkowiec mały. W dawnych czasach ów nietoperze spotkać można było w koloniach na ścianach jaskiń, gdy drzemały sobie w zimowym śnie. Dziś takie spotkania należą już raczej do rzadkości, a szczególnie podróżnik natknąć może się na pojedyncze okazy. Z pozostałych gatunków nietoperzy widywane są tutaj rzadko gacki brunatne, mopki, czy mroczki późne. Dzięki tej różnorodności i liczebności nietoperzy w Ojcowskim Parku Narodowym to właśnie wizerunek tego ssaka znaleźć można w godle Parku.

Z nieco większych zwierząt zaobserwować można na

tym terenie sarny, zające szaraki, dziki europejskie, lisy, kuny leśne, tchórze zwyczajne, gronostaje, bobry europejskie, borsuki, piżmaki i orzecznice. Szczególnie piżmak jest ciekawym gatunkiem, który żyje nad wodami Prądnika i Saspówki. Sprowadzony został on bowiem z Ameryki Północnej do Europy w 1905 roku w celach hodowlanych do Czech, jednak dwadzieścia lat później przedostał się do Polski i osiedlił się w tym rejonie. W 1985 roku władze Parku wprowadziły na swój teren 3 bobry przywiezione w Pojezierza Suwalskiego. Mimo obaw o ich aklimatyzację – warto płynące i płytkie potoki o kamienistych brzegach nie są ich naturalnymi sprzymierzeńcami – „zadomowienie” ich w Ojcowie udało się, więc w latach 1986–1989 zaobserwowano wzrost ich populacji (największy przyrost – 15 sztuk – nastąpił tuż przed upadkiem komunizmu w Polsce).

W 1989 roku zauważyć można było wiele tam na potokach i wzrost liczby nor. Dziś liczebność bobrów na terenie parku jest już dużo niższa – prawdopodobnie została tutaj już tylko jedna ich rodzina.

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom turystów Gmina Skała udostępnia również darmowe parkingi na terenie samego miasta, skąd spacerem można dostać się do Ojcowa w kilkanaście minut. Jednym z nich jest plac przy Zespole Szkół w Skale na ulicy ks. Połętka, z którego malowniczą Drewnianą Drogą dostaniemy się spacerem do OPN.

Wpisz współrzędne w nawigacji: 50.222932, 19.848294

PARKINGI

PARKING „POD ZAMKIEM” I „ZŁOTA GÓRA” W OJCOWIE:

Oплата parkingowa obowiązuje w godzinach: **8.00 – 20.00** – przez okres całego roku, przez wszystkie dni tygodnia. Na parkingach znajdują się **parkomaty**.

Lp.	Rodzaj pojazdu	WYSOKOŚĆ OPŁATY PARKINGOWEJ	
		Stawka za każdą rozpoczętą godzinę	
		PARKING „POD ZAMKIEM” dla pojazdów do DMC 3,5 t	PARKING „ZŁOTA GÓRA”
1.	samochód osobowy	8,00 zł	5,00 zł
2.	motocykl		3,00 zł
3.	kamper, bus, sam. dostawczy, mikrobus, przyczepa (w tym kampingowa)	15,00 zł	10,00 zł
4.	autokar	zakaz parkowania	25,00 zł

Wychodząc naprzeciw oczekiwaniom turystów Gmina Skała udostępnia również darmowe parkingi na terenie samego miasta, skąd spacerem można dostać się do Ojcowa w kilkanaście minut.

Również wszelkiej maści ptactwo jest tutaj intensywnie reprezentowane. Dotychczas na terenie Ojcowskiego Parku Narodowego scharakteryzowano 120 gatunków ptaków, z czego aż 94 to ptaki lęgowe, z których połowa żyje w Ojcowie i okolicznych lasach przez cały rok. Niebo „patrolują” tutaj drapieżniki – jastrząb, krogulec, myszólów, czy sokół pustułka. Asystują im

kobuzy i trzmielojady. W nocy z kolei polują puszczyk i sowa uszata. Z innych gatunków OPN pochwalić może się bocianem czarnym i aż czterema gatunkami gołębi – siniakiem, grzywaczem, sierpówką i turkawą. Do tego nie należy zapominać o licznych gatunkach ptaków śpiewających, jak drozd, kos, zięba, wilga, rudzik czy sześć gatunków sikor. Na zimowiska sprowadzają

się do Ojcowa kwiczoły, jemioluszki i czeczotki, aż osiem rodzajów dzięciołów, z których dzięcioł czarny, zielony i zielonosiwy są prawdopodobnie najbardziej interesujące. Naturalnym środowiskiem dla tutejszego ptactwa są wapienne skałki. Prawdopodobnie wyginał w rejonie puchacz, którego ślady potwierdza nazwa jednej z ojcowskich skał – Puchaczowa lub Skała Puchacza.

Jej nazwa pochodzi właśnie od gniazdowania tutaj tego niezwykle rzadkiego ptaka. Zbudowana z wapieni jest trudna i niedostępna. W znajdującej się tutaj jaskini odnaleziono kości kilku gatunków zwierząt dzikich i domowych oraz proste narzędzia krzemienne, co wskazuje na obecność ludzi w tym miejscu w okresie kultury magdaleńskiej, tj. w okresie 14-8 tysięcy lat p.n.e.).

We wnętrzu serca parku

Jaskinia Łokietka

Obszar Ojcowskiego Parku Narodowego jest atrakcyjny turystycznie ze względu na licznie występujące tutaj miejsca umożliwiające eksplorację – czyli po prostu przepiękne jaskinie. W tym najmniejszym polskim parku narodowym naliczono do tej pory ponad 700 (!) takich miejsc, z czego dla zwiedzających udostępnione zostały dwie z nich – Jaskinia Łokietka i Jaskinia Ciemna.

Pierwsza z nich, nazwana na cześć króla Władysława I Łokietka jest najdłuższą jaskinią skatalogowaną dotychczas w OPN. Znajdująca się na Chelmowej Górze jaskinia stanowi obowiązkowy punkt wielu wycieczek przemierzających park. Wewnątrz groty składającej się z 320 metrów korytarzy i kilku sal, wedle ludowych podań, ukrywał się sam polski władca z lat 1320-1333. Władysław I Łokietek w drodze na

tron zasłynął stłumieniem buntów mieszczan wywołanych przez krakowskiego wójta Alberta oraz poznańskiego Przemka oraz umiejętnie prowadzoną polityką dyplomatyczną. Dla Małopolan był szczególnie ważny, bowiem był pierwszym polskim władcą koronowanym w Krakowie.

Zgodnie z tradycją, to właśnie w tej jaskini Łokietek skrywać miał się przed swoim rywalem w walce o polski tron – Wacławem II.

Początków tej rywalizacji szukać należy w śmierci Leszka Czarnego w 1288 roku. Po wielu bitwach i rezygnacji Bolesława II z walki o Małopolskę, Władysław Łokietek zaczął tytułować się księciem Krakowa i Sandomierza. Zajęcie stolicy, z pominięciem Wawelu, pomimo zwycięstw w bitwach pod Skalą i Święcicami nie było dane na zawsze. To właśnie stąd Łokietek przy wsparciu ojców franciszkanów

był w stanie ewakuować się w bezpieczniejsze miejsce.

Wejścia do jaskini, w której ukrywał się przyszły król strzec miała wielka pajęcza sieć a sam Łokietek miał zostać opuszczony na linie, by zmylić siepaczy króla Wacława. By podkreślić wartość tej historii, poszczególne sale w Jaskini Łokietka nazwane zostały niczym w domu – mamy tu zatem Sypialnię, Kuchnię, czy Salę Rycerską.

Tyle mówią tradycyjne historie, jednak takie miejsca to przede wszystkim dowód na potęgę natury. Jej położenie nad dnem Doliny Prądnika jest mocnym dowodem na to, że została wyżłobiona przez wody podziemne znacznie wcześniej, niż jaskinie zlokalizowane niżej, czyli w czasach, gdy doliny Prądnika i Sąspowska miały swoje dno na poziomie wejścia do jaskini bliższego naszym czasom.

Jaskinia jest czynna dla zwiedzających w okresie maj-listopad. Ze względu na duże zainteresowanie w dni o ładnej pogodzie, czas oczekiwania na zwiedzanie może wynieść nawet godzinę lub dłużej, co należy mieć na uwadze opłacając parking w okolicach OPN. Można ją zwiedzać wyłącznie w kilkunastuosobowych grupach, formowanych przy kasie biletowej.

Jaskinia Ciemna

Znajdująca się na zboczu Doliny Prądnika Jaskinia Ciemna jest równie interesująca. Jej lokalizacja miała korzystne walory obronne, dlatego nie dziwią tutaj odkrycia archeologiczne wskazujące na wczesne osadnictwo. Około 60-50 tysięcy lat temu, we wczesnej fazie ostatniego zlodowacenia, w tym miejscu prawdopodobnie osiedlili się neandertalczycy. To właśnie stąd pochodzą przetrwione przez ptactwo kości dłoni dziecka zmarłego ponad 115 tysięcy lat temu, zęb, czy prymitywne narzędzia, które oglądać można było na wystawie w krakowskim Muzeum Archeologicznym.

Jaskinia Ciemna, zwana również Ojcowską, zaliczana jest do najcenniejszych krajowych stanowisk archeologicznych. Jest fragmentem rozległego systemu komór i korytarzy o łącznej długości przekraczającej 200 metrów.

Pierwsze wzmianki historyczne o Jaskini Ciemnej pochodzą z opublikowanych w 1691 roku *Flores vitae B. Salomeae Virginis* („Kwiaty z życia Błogosławionej Salomei Dziewicy”) kaznodziei Sebastiana Jana Piskorskiego. W 1787 roku, gdy jaskinię wizytował król Stanisław August Poniatowski, w jej wnętrzu zorganizowano dla niego koncert. Z kolei w dwudziestolecie międzywojennym „Ciemna” prowadzono w niej badania podziemnego odbioru fal radiowych nadając jej status obiektu tajnego, przez co przez długi czas nie była inwentaryzowana w zbiorach polskich jaskiń. W przeciwieństwie do Jaskini Łokietka nie ma wewnątrz oświetlenia elektrycznego, w związku z czym zwiedzanie odbywa się przy asyście świeczek bądź własnych latarek.

Warto zobaczyć

Kaplica „na wodzie”

Charakterystyczna kaplica „Na Wodzie” – zwłaszcza jej lokalizacja na potoku Prądnik – jest nieodłącznym i jednym z najbardziej znanych elementów krajobrazu Ojcowskiego Parku Narodowego. To właśnie tutaj, na „Goplanie”, czyli pobliskiej polanie, swoje mecze rozgrywali piłkarze nieistniejącej już seniorskiej drużyny piłkarskiej Skalanka. Sama kaplica widoczna jest już za Skalami Zamkowymi przy wyjeździe z przyzamkowego parkingu.

Budynek stoi na moście, którego fundamentem są dwa murowane przyczółki po obu stronach potoku, wbudowane w wyższą, nadzalewową terasę doliny. Dodatkowo, konstrukcję wspierają inne elementy drewniane i betonowe. Na co dzień lustro wody znajduje się ok. 3 metry

poniżej kaplicy, jednak widoczne przebarwienia na elewacji są dowodem na tymczasowe wezbrania rzeki.

Początki kaplicy są nierozrwalnie związane z ojcowskim uzdrowiskiem, które funkcjonowało tutaj od początku drugiej połowy XIX wieku do wybuchu II wojny światowej. Na narodziny tego kompleksu największy wpływ miała geopolityka – Ojców zlokalizowany był bowiem po 1815 roku w Królestwie Polskim pod zaborem rosyjskim, w związku z czym był oblegany przez jego mieszkańców, którzy nie mieli dostępu do galicyjskich uzdrowisk karpaccich. Religijni kuracjusze, którzy tutaj przybywali, mieli zbyt daleko do kościołów w Smardzowicach, czy Skale, by praktykować swoją wiarę. Ostatecznie, pierwsze prace w tym miejscu nad obiektem sakralnym podjęto w roku 1901.

Z ideą powstania kaplicy na wodzie wiąże się legenda, że pominęto w ten sposób zakaz cara Mikołaja II, zgodnie z którym zabraniano budowy miejsc kultu wiary na ziemi ojcowskiej. Patrząc jednak na źródła i historię, taką tezę należy traktować z przymrużeniem oka, bowiem stworzenie nowej świątyni i tak wymagało uzyskania odpowiednich zgód władz świeckich i kościelnych.

SZLAKI TURYSTYCZNE

W Ojcowskim Parku Narodowym wyznaczono kilka szlaków turystycznych, o różnym stopniu zaawansowania i trudności. Ich łączna długość to niespełna 50 km, jednak ze względu na to, że część szlaków się na siebie nakłada, ich realna długość to 37,3 km. Większość szlaków można pokonywać pieszo i na rowerze. Wyjątek stanowią fragment zielonego szlaku od kasy przy Jaskini Ciemnej przez Górę Koronną i Okopy do zjazdu do Doliny Prądnika, fragment czarnego szlaku od stawów rybnych do Jaskini Łokietka oraz fragment niebieskiego szlaku od Bramy Krakowskiej na Górę Chełmową, na których obowiązuje zakaz poruszania się rowerem.

Winnice

Winnice stają się powoli stałym elementem krajobrazu Gminy Skała, których w jej bezpośrednim obrębie oraz okolicach znaleźć można coraz więcej.

Ich popularności szukać można zarówno w atrakcyjnym położeniu Gminy pod kątem ukształtowania terenu, jak i w korzystnych warunkach geologicznych, gdzie dominująca tutaj ciężka gliniana ziemia sprawia, że winorośl czuje się w niej wystarczająco dobrze.

Wszystkich okolicznych winiarzy zrzesza tutejsze Stowarzyszenie Winiarzy Jury Krakowskiej, którego członkowie są jak wielka rodzina, gotowa pomagać sobie i wymieniać doświadczenia w tych trudnych czasach.

Winnice i produkowane przez nie wina mają szansę, by wkrótce stać się wizytówką Gminy Skała. Produkowane na terenie Gminy trunki są coraz popularniejsze, zwłaszcza wśród turystów, którzy odwiedzając Ojców chętnie przysiadą na lampkę dobrego wina.

Kościoty

Kościół pod wezwaniem św. Mikołaja w Skale

Ta zabytkowa świątynia rzymskokatolicka jest jednym z pierwszych obiektów, jaki wybudowano na terenie miasta. Pierwszy drewniany kościół powstał ok. roku 1440, by w 1595 stał już tutaj kościół murowany. Najstarszymi elementami są tutaj mury nawy i fragment prezbiterium, które są przykładem

stylu gotyckiego z II połowy XIV wieku.

Skalska świątynia dwukrotnie płonęła – w latach 1737 i 1763. Choć za każdym razem obiekt był odbudowywany, podczas drugiego pożaru uszkodzenia okazały się na tyle poważne, że konieczne było rozebranie grożącej zawaleniem

kaplicy św. Stanisława wzniesionej w 1600 roku.

W poprzednim wieku kościół przechodził gruntowne remonty. Tuż po II wojnie światowej dobudowano zachodnią część, która zwieńczona jest charakterystyczną kopułą. Na szczególną uwagę zasługują tutaj zaś zabytkowe przedmioty liturgiczne – XVII-wieczny krucyfiks i pochodzący z tego samego okresu obraz Matki Boskiej Śnieżnej. W 1972 roku ikona ta, wraz z obrazami św. Mikołaja i św. Anny zostały konsekrowane.

W sąsiedztwie kościoła znajduje się zabytkowa dzwonnica, która stoi tutaj od 1763 roku. Na uwagę zasługuje sposób wewnętrznej realizacji konstrukcji, na który składają się dwie kondygnacje. W górnej, gdzie zainstalowano dzwony, wycięto prostokątne otwory, co ułatwiało rozchodzenie się fal dźwiękowych. Same dzwony są młodsze od dzwonnicy o cztery lata. Odlał je mistrz Baltazar Roszkiewicz z Piotrkowa.

Kościół parafialny pod wezwaniem Narodzenia Najświętszej Maryi Panny w Minodze

Pierwsze informacje o istniejącej tutaj parafii i kościele datowane są na 1325 rok. Pierwsza stojąca tutaj świątynia była drewniana, dziś podziwiać można kościół murowany, który postawiono w latach 1733-1736 po pożarze poprzedniego obiektu. Jego budowa to „sprawka”

fundacji podkomorzego krakowskiego Antoniego Felicjana Szembeka i starań ówczesnego proboszcza – księdza Jana Augustynowicza.

Wewnątrz zobaczyć można obraz Matki Boskiej z dzieciątkiem, będący kopią obrazu z włoskiego kościoła Santa Maria Maggiore w Rzymie.

Znajdujące się w odległości niespełna 20 kilometrów od granic Krakowa Smardzowice nie są popularnym szlakiem wędrówek po województwie małopolskim. Leżąca w otulinie Ojcowskiego Parku Narodowego miejscowość może pochwalić się statusem sanktuarium maryjnego, w którym zobaczyć można słynący cudami obraz Matki

Parafia Matki Bożej Różańcowej w Smardzowicach

Bożej Różańcowej, datowany na koniec XV wieku.

Dla tej niewielkiej parafii najważniejszym wydarzeniem było ofiarowanie wspomnianego obrazu, który podarowała żona administratora ojcowskiego zamku. Nie wiadomo nic o wcześniejszych losach tego dzieła, jednak już w roku 1639 zaczęto zastanawiać się nad jego „mocą”.

„Księga Cudów”, w której zachowały się zapisy w języku polskim i łacińskim jasno wskazuje, jak wielką cześć darzono ów obraz. Wśród jego leczniczych właściwości, jak pomoc osobom chorym psychicznie czy neurologicznie, znaleźć można także wpis o wskrzeszeniu utopionego w Prądniku dziecka, czy przywróceniu wzroku niewidomemu żołnierzowi.

Młyn z tartakiem w Grodzisku

W Grodzisku zobaczyć można zabytkowy młyn z drugiej połowy XIX wieku, jak i Kościół Najświętszej Maryi Panny czy pustelnię

błogosławionej Salomei. To właśnie w tej miejscowości w 1243 roku

Bolesław Wstydlivy zbudował zamek obronny, broniony fosą i wałami. Właśnie ten obiekt zasiedliła wraz z grupą klarysek Salomea – siostra Bolesława, która po śmierci swojego męża, króla Halicza – Kolomana, wstąpiła do zakonu.

Żyjący przez wiele lat własnym życiem, opuszczony i zaniedbany obiekt klaryski odbudowały dopiero dwa wieki później, głównie ze względu na toczący się proces beatyfikacyjny Salomei.

Salomea jest dla miasta postacią kluczową, bowiem to ona 10 listopada 1267 dokonała lokacji Skały na prawie średzkim, której sołtysem został Dytmar Wolk.

Kultura

Kultura jest szeroko pojętym dorobkiem całej ludzkości, czymś, co gromadzimy od wieków i co utożsamia nas ze społeczeństwem. Jej utrwalone i stale wzbogacane zasoby sprawiają, że jest pracą nas wszystkich. Gmina, jako jednostka terytorialna i to, co się w niej dzieje także ma swój dorobek kulturalny – na niego wpływamy My wszyscy, mieszkańcy, obywatele.

W zależności od tego, kim jesteśmy i jakie mamy zainteresowania, kultura jest dla nas czymś innym. Dla jednych będą to muzyczne imprezy, dla innych z kolei różnego rodzaju festiwale, parady, czy występy teatralne. Dla każdego w Gminie Skala znajdzie się coś ciekawego.

Na największe wydarzenie społeczno-kulturalne w Gminie wyrasta powoli pomysł stosunkowo nowy – Skala Rock Festival. Choć pierwsza edycja odbyła się

w roku 2021, po zaledwie dwunastu miesiącach wiadomo, że idea imprezy się sprawdziła i ma olbrzymi potencjał.

Odbywa się ona w malowniczo położonym terenie za Halą Widowiskowo-Sportową, przy ul. Ks. Polećka 34, w terenie położonym w otulinie Ojcowskiego Parku Narodowego, oddającym w pełni klimat festiwalu muzycznego.

Pierwsza edycja Skala Rock Festival odbyła się 11 września 2021 roku, a główną ideą jego organizacji

była potrzeba stworzenia szansy na zaprezentowanie umiejętności zespołów muzycznych przed szerszą publicznością i profesjonalnym jury. W inauguracyjnej edycji udział w festiwalu wzięło dziewięć zespołów grających różne odmiany rocka. Wówczas całe wydarzenie miało charakter przeglądu muzycznego i nie wyłoniono w nim zwycięzców. Rok później, przed drugą edycją, zainteresowanie było już tak duże, że konieczne było zorganizowanie kwalifikacji.

Dlaczego rock? W końcu „rock” to po angielsku „skała”, więc wybór był oczywisty. Jednak podchodząc do tematu poważnie, docenić należy postawę Cezarego Bejma, dyrektora lokalnego Centrum Kultury, Sportu i Rekreacji, który obejmując urząd usłyszał podczas jednej z prób tutejszych artystów i postanowił spróbować z organizacją takiego wydarzenia.

W 2022 roku odbyła się pierwsza edycja gry terenowej, zorganizowanej wspólnie z Ojcowskim Parkiem Narodowym na jego terenie. Projekt CKSiR miał charakter prorodzinny, angażujący i starsze i młodsze pokolenie. „RAZEM! W Ojcowie” był świetną okazją do poszerzenia wiedzy przyrodniczej i spędzenia wolnego czasu na świeżym powietrzu.

Z kolei w Cianowicach od niepełna 60 lat pięknie gra Reprezentacyjna Orkiestra Cianowic. W 1963 roku kilkunastu pasjonatów amatorów, którzy dopiero rozpoczynali naukę gry na czymkolwiek, postanowiło założyć orkiestrę. Kupili sprzęt, zatrudnili instruktora i podjęli to wyzwanie. Swoje próby organizowali w miejscowej świetlicy, później przenieśli się do lokalnej remizy OSP, bo to przy niej działała orkiestra, by ostatecznie zakotwiczyć w przykościelnej salce w Smardzowicach. Przez te wszystkie trudne lata udało się pielęgnować tę nietypową pasję.

Orkiestrę tworzy dziś kilkadziesiąt osób, które biorą udział w wielu uroczystościach, festiwalach i konkursach, gdzie odnoszą coraz większe sukcesy.

Zostając w temacie orkiestr nie można nie wspomnieć o Festiwalu Orkiestr Wojskowych i Dętych, który w 2023 roku będzie miał swoją jubileuszową, XX edycję. Festiwal skupia regularnie około 10 orkiestr i grup artystycznych (w sumie około 400 artystów). W festiwalu biorą udział orkiestry zarówno polskie jak i zagraniczne. Organizowany corocznie festiwal stał się tradycyjną imprezą kulturalną związaną nierozdzielnie z Gminą Skala.

e-Jurajska Kraina

– kompleksowy przewodnik po gminie Skała.

Dostępna w App Store i Sklepie Google Play.

Aplikacja e-Jurajska Kraina została współfinansowana ze środków
Regionalnego Programu Operacyjnego Województwa Małopolskiego na lata 2014-2020

www.skala.pl skala@skala.pl